

dCIDOB 106. Crisi energètica, cap a un final d'era.

Introducció.

Crisi energètica, cap a un final d'era

L'any 2005 el consum mundial d'energia comercial va ser un 63% més elevat que el 1980; la previsió per al 2030 és que superi en un 50% el de 2005. Aquest increment està directament relacionat amb el model de desenvolupament dominant, basat en el creixement econòmic. Un model que, per funcionar, ha fet ús dels combustibles fòssils, però que ara ha entrat en crisi: l'esgotament de les reserves de petroli i gas (per a les quals s'estima, a escala mundial, una durada de 42 i 60 anys, respectivament, en cas de mantenir-se l'actual ritme de producció), o el canvi climàtic associat al seu ús, estan dibuixant el final d'una era. L'economia convencional no ha tingut en compte que el planeta és finit.

L'ús dels combustibles fòssils ha contribuït decisivament al desenvolupament socioeconòmic mundial. El seu abús, però, malmet els avenços aconseguits. I aquest abús ha estat constant en les societats riques del planeta. Tanmateix, les previsions sobre la demanda energètica per a l'any 2030 assenyalen un augment del 85% en les economies emergents (un 19% als països de l'OCDE), la qual cosa implica una disminució major i accelerada de les reserves existents.

L'escassetat de recursos, la seva concentració en zones políticament inestables i la creixent dependència que pateixen les economies riques –ara també les emergents– han permès que el control de la seva producció s'hagi utilitzat com a arma de pressió econòmica i política, provocant la resposta militar –real o en forma d'amenaça– i atorgant a l'energia una nova dimensió dins la seguretat internacional.

Enfront d'aquest escenari, cal aixecar la mirada cap al Sol, única font d'energia inesgotable, i cap a altres recursos renovables. Però la tecnologia per fer-ne un aprofitament eficient i satisfactori per a les necessitats energètiques actuals i futures no està encara disponible. El 2005, l'ús d'energies renovables suposava poc més del 7% del consum energètic mundial. A més, la producció de biocombustibles entra en competència directa amb la producció agrícola i trasllada la crisi a la seguretat alimentària, fet que afecta principalment la població més pobra, que és també la més vulnerable. D'altra banda, l'energia nuclear tampoc no sembla una alternativa real: ni per qüestions econòmiques, ni per seguretat, a banda de la dependència i la finitud de l'urani.

La perspectiva és complexa. Els combustibles fòssils, en el seu declivi, estan obligats a coexistir amb les energies renovables, en ascens.

La tecnologia pot ajudar a millorar l'eficiència o, fins i tot, a desenvolupar noves eines que permetin una major disponibilitat d'energia. Però cal evitar la trampa que s'endevina darrere de la fe tecnològica: si trobéssim una font energètica inesgotable i d'ús universal, podria el nostre planeta suportar la utilització creixent i il·limitada d'energia? Com dirà Jorge Riechmann, “necessitem una aristotèlica cultura del just mig pel que fa a l'ús d'energia: saber quant és suficient”.